

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ФОРМУВАННЯ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

задач автоматизации АПК с использованием Технологии LabView. Семинар: Научно-практические основы и рекомендации по внедрению современных систем машин в АПК. – С. 518 – 520.

4. Прудка О.В. Розробка вірткальних стендів на базі NI LabVIEW для використання у

дистанційному навчанні. Штучний інтелект, Вип. 4. – К.: НТУ “КПІ”, 2008. – С. 493 – 498.

5. Тревис Дж. LabVIEW для всех. Пер. с англ. Клушин Н.А. – М.: ДМК Пресс; Прибор Комплект, 2005. – 544 с.

6. <http://www.fti.sitc.ru/pages/vi/vi.php.html>. Новый этап в разработке технологии автоматизации физических измерений.

Стаття надійшла до редакції 02.11.2015

УДК [378.147:373.21]:796.012

Ірина Щербак, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри здоров'я людини і корекційної освіти Харківського національного університету імені Г.С.Сковороди

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ФОРМУВАННЯ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

У статті розглядаються основні питання підготовки майбутніх вихователів до формування рухової активності у дітей дошкільного віку. Визначено складові підготовки майбутніх вихователів до формування рухової активності та наведено їх характеристику.

Ключові слова: підготовка, майбутній вихователь, рухова активність, діти дошкільного віку, вища школа.

Літ. 7.

Ірина Щербак, кандидат педагогических наук, доцент кафедры здоровья человека и коррекционного образования Харьковского национального университета имени Г.С. Сковороды

ПОДГОТОВКА БУДУЩИХ ВОСПИТАТЕЛЕЙ К ФОРМИРОВАНИЮ ДВИГАТЕЛЬНОЙ АКТИВНОСТИ У ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

В статье рассматриваются основные вопросы подготовки будущих воспитателей к формированию двигательной активности у детей дошкольного возраста. Определены составляющие подготовки будущих воспитателей к формированию двигательной активности и подана их характеристика.

Ключевые слова: подготовка, будущий воспитатель, двигательная активность, дети дошкольного возраста, высшая школа.

Iryna Shcherbak, Ph.D. (Pedagogy), Associate Prof. of the Human Health and Correctional Education Department Kharkiv H. Skovoroda National University

THE TRAINING OF FUTURE TEACHERS TO FORMATION OF PHYSICAL ACTIVITY IN PRESCHOOL CHILDREN

In the article the main questions of training of future tutors for formation of physical activity at preschoolers are considered. It is defined components of training of future tutors for formation of physical activity and their characteristic is submitted.

Keywords: training, future tutor, physical activity, preschoolers, the higher school.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Головним важелем вирішення проблем, пов'язаних із погіршенням стану здоров'я дітей дошкільного віку, є встановлення оптимальних норм і правил щодо відновлення та підтримання здоров'я на належному рівні.

Завдання збереження і відновлення здоров'я дітей можна реалізувати через формування рухової активності як динамічної системи найбільш оптимальних умов, що сприяють формуванню соматичного, фізичного і психічного

здоров'я, адекватної поведінки особистості та її розвитку відповідно зі своїми схильностями, задатками і суспільними запитами.

Слід наголосити на тому, що для підготовки майбутніх вихователів до формування у дітей рухової активності потрібна відповідна особистісно-професійна підготовленість педагогічних кадрів. Це вимагає включення аспекту рухової активності в професійну підготовку майбутніх вихователів для підготовки до формування у дітей дошкільного віку рухової активності.

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ФОРМУВАННЯ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Стосовно поняття “підготовка”, то Г. Балл її трактує до професійної діяльності вчителів і вихователів як “відповідний аспект або функцію певним чином організованого цілісного процесу керування розвитком особистості” [1, 98]. У тлумаченні, яке подають автори “Енциклопедії професійної освіти” [6, 41], поняття “підготовка” визначається як “загальний термін стосовно прикладних завдань освіти, коли передбачається засвоєння певного соціального досвіду з метою його подальшого застосування під час виконання специфічних завдань практичного, пізнавального чи навчального характеру” [6, 42].

У педагогічній енциклопедії зазначається, що зміст поняття “підготовка” розкривається у двох його значеннях: як навчання, тобто як певний спеціально організований процес формування готовності до виконання майбутніх завдань, і як готовність, під якою розуміється наявність компетенцій, знань, умінь і навичок, необхідних для успішного виконання певної сукупності завдань, тоді як різні автори тлумачать це поняття по-різному [5, 57].

Професійною діяльністю вихователя і вчителя є педагогічна діяльність, яку запропонував М. Євтух [4, 640]. Автор визначає її в практичному розумінні “як розв'язання педагогічних завдань”, визначає головну особливість діяльності “у специфіці її об'єкта, який є одночасно і суб'єктом, оскільки це завжди людина” [4, 336].

Метою статті є теоретичне обґрунтування питання про підготовку майбутніх вихователів до формування рухової активності у дітей дошкільного віку як основи здоров'язбереження.

Виклад основного матеріалу дослідження. Основою підготовки майбутніх вихователів до формування у дітей дошкільного віку рухової активності є валеологічна підготовка, яка є психолого-педагогічним процесом, що має на меті цілеспрямоване формування валеологічної компетентної особистості. Найважливішим завданням валеологічної підготовки є засвоєння людиною валеологічних знань, що стосуються підтримання соматичного здоров'я, аспектів рухової активності, шанобливого відношення до свого здоров'я.

Основою валеологічної підготовки майбутніх вихователів є необхідність упровадження інтегративного підходу до її валеологічної освіти, яка має декілька етапів: формування мотивів прагнення й інтересу до пізнання об'єктів,

людини; розвиток пізнавального інтересу на основі дослідження рухової активності людини як валеологічного чинника, уявлень про проблеми, пов'язані із фізичним здоров'ям і про прогнозування можливих змін в організмі за рахунок рухової активності; розгляд сучасних проблем, пов'язаних із рухливістю і шляхів їх розв'язання; розкриття наукових основ оптимізації взаємодії людини і суспільства з сучасними оздоровчими системами; практичне оволодіння нормами і правилами щодо збереження і зміцнення здоров'я дітей дошкільного віку.

Саме така послідовність вивчення взаємозв'язків дитини і рухової активності дає можливість поглибити знання майбутніх вихователів за допомогою встановлення залежності між організмом і руховою активністю, сприяє зростанню інтересу до валеологічних проблем і потреб особистої участі в їх розв'язанні.

Зважаючи на міжгалузевий характер валеологічних проблем, підготовка майбутніх вихователів повинна здійснюватися, в основному, на рівні фахової підготовки. Кожна спеціальність і спеціалізація ставить свої специфічні завдання і потребує свого підходу. Здійснити якісну підготовку майбутніх вихователів можна через застосування сучасних педагогічних технологій.

Засадами підготовки майбутніх вихователів до формування у дітей дошкільного віку рухової активності є:

- співробітництво викладачів і студентів у процесі професійної підготовки, спільна продуктивна діяльність, орієнтація на формування валеологічної компетентності майбутнього вчителя;

- гуманітаризація освіти як відмова від технократичного підходу до підготовки майбутніх вихователів, формування у студентів мислення, що спирається на валеологічні цінності;

- підготовка майбутніх вихователів до формування у дітей дошкільного віку рухової активності в процесі професійної підготовки з урахуванням їхніх особистісних здібностей та інтересів;

- створення умов, що забезпечують оволодіння студентами інваріантом валеологічних знань, що складають основу для формування рухової активності;

- адаптивність підготовки майбутніх вихователів до формування у дітей дошкільного віку рухової активності, що характеризується здатністю майбутніх вихователів пристосовуватися до мінливих соціальних умов на основі сформованої у них у процесі підготовки готовності до формування рухової активності.

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ФОРМУВАННЯ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Оскільки зміст професійної підготовки педагога визначається потребами соціального розвитку суспільства, зі зростанням вимог до вихователя, характеру його діяльності, то у системі професійної підготовки відбувається постійний процес творчого пошуку шляхів і технологій перебудови її на основі сучасних педагогічних інновацій. З огляду на те, що в комплексному розв'язанні нових завдань з підготовки педагога, постійно вирішуються питання як загальнокультурного розвитку, так і психолого-педагогічної освіти і виховання майбутніх вихователів, необхідно обґрунтувати один із можливих варіантів розв'язання цієї проблеми засобами підготовки до формування у дітей дошкільного віку рухової активності, яка дає можливість їх об'єднати і підвищити рівень професійної готовності майбутніх вихователів.

Не можна заздалегідь запрограмувати поведінку педагога в різних валеологічних ситуаціях, із якими часто стикається педагог у своїй практичній професійній діяльності [2, 47], тому необхідно підготувати його до формування рухової активності в його взаєминах з іншими учасниками педагогічного процесу (дітьми дошкільного віку, їхніми батьками, колегами, представниками керівництва, представниками суміжних спеціальностей та ін.), засновану на певних принципах, правилах і нормах: формувати професійну орієнтацію, що припускає в самій діяльності певну складність, нетрадиційність, нестандартність; сформувати систему знань про принципи, норми, вимоги, котрі передбачені як нормативно-правовими документами, так і нормами моралі, в тому числі і професійної, котрі висуваються до педагога як особистості; допомогти розвинути вміння і навички щодо формування рухової активності у дітей дошкільного віку.

У зв'язку з цим підготовка майбутніх вихователів до формування рухової активності у дітей дошкільного віку повинна бути організована таким чином, щоб вона забезпечувала формування знань і вмінь, достатніх за рівнем узагальнення, повноти усвідомленості, дієвості, для прийняття обґрунтованих рішень в різних ситуаціях професійної практичної діяльності, тобто забезпечувати готовність формувати рухову активність. Крім того, процес підготовки майбутніх вихователів до формування рухової активності у дітей дошкільного віку повинен мати керований характер: орієнтація на досягнення планованого результату; підвищення якості всього комплексу умов, що необхідні для забезпечення ефективності цього процесу.

У дослідженні визначено напрями організації підготовки майбутніх вихователів до формування рухової у дітей дошкільного віку. Перший напрям визначається загальносистемними функціями освітньої системи, котрі полягають у створенні навчального середовища, яке сприяє прояву творчих потенціалів кожного індивіда: збільшення гнучкості та динамічності його структури, варіативність управління елементами і зв'язками, що дозволяють на більш високому організаційному рівні виконувати провідну системну функцію – задоволення потреб майбутніх вихователів щодо підготовки до формування рухової активності у дітей дошкільного віку і формування творчої професійної спрямованості їхньої діяльності.

Другий напрям спрямований на динаміку інформаційно-діяльнісного процесу, удосконалення структури навчальних дисциплін, навчального плану, надання їм гнучкості та варіативності з метою підвищення рівня освітніх потреб тих, кого навчають, у якісній підготовці до формування рухової активності.

Третій, напрям припускає створення спеціальної дисципліни, у рамках якої будуть здійснюватися ознайомлення з основними категоріями і поняттями щодо рухової активності, придбання вмінь і навичок, необхідних формування рухової активності у дітей дошкільного віку.

Системотворювальним чинником процесу підготовки майбутніх учителів до створення еколого-орієнтованого освітнього середовища мають виступати найближчі та віддалені цілі діяльності. Саме мета додає єдину спрямованість всім компонентам процесу підготовки і вже цим поєднує їх. У даному випадку основною метою є підготовка майбутніх учителів до створення еколого-орієнтованого освітнього середовища в галузі практичної професійної діяльності через формування системи ціннісних мотивів, екологічних знань, умінь, навичок, особистісно значущих якостей і вмінь здійснювати рефлексію власної поведінки [2, 37].

При структуруванні підготовки до формування рухової активності у дітей дошкільного віку ми виходимо з того, що будь-яка професійна діяльність є системою, де основою є матеріальна, предметно-інструментальна структура, що в ході історичного розвитку професії породжує культурно-ідеологічне, духовне відображення у свідомості всього суспільства і тієї чи іншої соціально-професійної групи.

Підготовка майбутніх вихователів до формування рухової активності у дітей

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ФОРМУВАННЯ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

дошкільного віку розглядається як науково і методично обґрунтовані заходи вищих навчальних закладів, спрямовані на отримання студентом відповідно до визначеного терміну навчання рівня професійної готовності, достатнього для залучення дітей до рухової активності в дошкільних закладах, сприятливого на зростання, розвиток і підтримання здоров'я дітей.

Отже, як і будь-який інший процес, підготовка до формування рухової активності має свої цілі, завдання, структуру, функції, комплекс умов і передбачає оволодіння студентом знаннями про рухову активність, сформованість умінь, потреби діяти відповідально по відношенню до здоров'я дітей на основі валеологічних принципів, норм і вимог, умінь і навичок.

З опорою на теорію діяльності, принципи єдності свідомості й діяльності (Л. Виготський, Н. Кузьміна, О. Леонтьєв, Б. Ломов, В. Семиченко, І. Сергєєв, В. Сластьонін та інші) до структурних компонентів готовності майбутніх вихователів до формування рухової активності у дітей дошкільного віку нами відносимо такі: мотиваційний; когнітивний; процесуальний, аналітичний.

Зміст кожного зі складників готовності майбутніх вихователів до формування рухової активності у дітей дошкільного віку визначається тими завданнями, які висуваються перед тим чи іншим напрямом роботи. Підкреслимо також, що від знання структури готовності майбутніх вихователів до формування рухової активності лежатиме розв'язання проблеми ефективного формування такої готовності.

Результатом сформованості кожного складника є розвиток певних ціннісно-сміслових орієнтацій, знань, умінь, навичок майбутніх вихователів, а результатом сформованості всіх компонентів є готовність майбутніх вихователів до формування рухової активності у дітей дошкільного віку. Розглянемо детальніше складники готовності майбутніх вихователів до формування рухової активності у дітей дошкільного віку. При цьому слід зазначити, що дані компоненти готовності до формування рухової активності виділені умовно, у реальному процесі вони формуються комплексно.

Так, при розгляді мотиваційного компонента слід зазначити, що в основі покликання особистості до певної діяльності лежать яскраво виражені мотиви, що, як відомо, обумовлені потребами людини і спонукають її ставити визначені цілі, без яких діяльність не може бути свідомою. Досягнення цих цілей згодом стає мотивом до продовження діяльності та постановки подальших цілей.

Майбутньому вихователю необхідно виробити в собі стійку систему морально-ціннісних орієнтацій, якими надалі він буде керуватися як в особистому житті, так і у своїй професійній діяльності, оскільки саме ціннісні орієнтації виступають сполучною ланкою моральної свідомості і поведінки особистості. У понятті "ціннісна орієнтація" відбивається весь комплекс світоглядних і моральних цінностей. Зважаючи на це, ціннісна орієнтація органічно входить до складу мотивів поведінки суб'єктів моральності, визначає їх зміст і спрямованість, конкретизуючи принципи і перетворюючи їх у систему поглядів, переконань особистості.

Отже, ціннісні орієнтації – це суб'єктивно сприйняті особистістю об'єктивно існуючі в суспільстві цінності, тобто усвідомлений вільний вибір цінностей, надання їм особистісного сенсу. З огляду на те, що вибір цінностей визначає вибір лінії поведінки й окремого вчинку, можна припустити, що розвиток ціннісних орієнтацій у майбутніх вихователів готовності до формування рухової активності, наповнення їх конкретним змістом, пов'язаним з питаннями формування рухової активності, визначає стиль їхньої поведінки в різних ситуаціях практичної професійної діяльності.

Отже, можна виділити елементи, що входять до структури мотиваційного компонента готовності до формування рухової активності: стійка позитивна мотивація до формування рухової активності та їх потреба у досягненні успіху в діяльності, пов'язаної з валеологічною освітою і вихованням учнів, що визначає його професійно-педагогічну спрямованість на формування рухової активності у дітей дошкільного віку, пізнавальний інтерес до питань ролі освіти у вирішенні завдань підтримання здоров'я дітей у дошкільних закладах; система валеологічних цінностей, керуючись якими можна сформувати позитивну мотивацію майбутніх вихователів до формування рухової активності у дітей дошкільного віку

Когнітивний компонент готовності до формування рухової активності майбутніми вихователями включає сукупність загальних психолого-педагогічних і фахових знань студентів із валеологічних дисциплін, необхідних для розв'язання професійно значущих завдань стосовно формування рухової активності у дітей дошкільного віку.

Оскільки підготовка до формування рухової активності є підсистемою загальної професійної підготовки майбутніх вихователів в умовах вищого навчального педагогічного закладу, то

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ФОРМУВАННЯ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

серед знань, що входять до когнітивного компонента готовності майбутніх вихователів до формування рухової активності, об'єднують групи знань з різних галузей наук, а саме: загальнонаукові, культурологічні, психолого-педагогічні, валеологічно-наукові знання.

Для того, щоб опанувати знання, необхідно здійснювати діяльність, адекватну тій, яку втілено в цих знаннях, тобто необхідно розкрити процесуальний компонент.

Готовність майбутніх вихователів до формування рухової активності передбачає організовану діяльність як з боку викладача, так і з боку студентів.

У сучасній педагогічній науці достатньо уваги приділено суті професійної діяльності майбутнього вихователя: зокрема, позначені її потреби і мотиви, а також завдання і дії, спрямовані на їх вирішення; описані основні дії майбутніх вихователів котрі виконуються завдяки наявності в них спеціально сформованих різних операцій. Характеристиками такої діяльності є цілепокладання, універсальність, відкритість, воля, носієм яких виступає той або інший суб'єкт.

Отже, процесуальний компонент готовності до формування рухової активності у дітей дошкільного віку включає цілісну систему вмінь і навичок, що характеризуються єдністю прикладного й аналітичного аспектів валеологічної діяльності майбутніх вихователів. Обов'язковим є при формуванні вмінь і навичок врахування індивідуального підходу [7, 3].

На основі аналізу досліджень психологів, педагогів і власної експериментальної роботи нами виділено такі групи вмінь: гностичні, прогностичні, оцінні, проектувальні, конструктивні, комунікативні, організаторські. Кожна група складається з певної низки вмінь.

До структури готовності майбутніх вихователів до формування рухової активності включено аналітичний компонент, який характеризує самооцінку студентів щодо їх здатності до формування рухової активності у дітей дошкільного віку.

Ученими доведено, що найважливішим пізнавальним процесом, що обслуговує професійну поведінку майбутніх вихователів і вчителів, є мислення, яке передбачає: здатність аналізувати свої вчинки і вчинки інших учасників педагогічного процесу, розкривати їхні мотиви, прогнозувати поведінку в передбачуваних ситуаціях; уміння бачити безліч різних варіантів розв'язання задачі й обирати з цієї безлічі одне найбільш правильне; уміння вести навчальний діалог, що будується на розв'язанні завдань у

практичній діяльності; уміння здійснювати взаємодію з учасниками педагогічного процесу. Учені під професійним мисленням розуміють деякі особливості мислення фахівця, що дозволяють йому успішно виконувати професійні завдання на високому рівні майстерності: швидко, точно, оригінально розв'язувати як ординарні, так і неординарні завдання в певній предметній галузі [3, 82].

Отже, можна зробити висновок, що сформоване професійне мислення майбутніх вихователів, як підґрунтя їхньої готовності до формування рухової активності в галузі професійної діяльності, – це специфічна розумова і практична діяльність, яка, спираючись на потреби і мотивацію, забезпечує оволодіння валеологічними знаннями, уміннями, формування особистісних якостей у навчально-виховній роботі.

Висновки. Отже, дослідження особливостей підготовки майбутніх вихователів до формування рухової активності у дітей дошкільного віку переконують, що така підготовка є складним цілеспрямованим керованим процесом. Кінцевим результатом такої підготовки є готовність майбутніх вихователів до формування рухової активності як системного утворення з відповідними структурними компонентами і взаємозв'язками.

1. Балл Г.О. Про психологічні засади формування готовності до професійної праці / Г.О. Балл // Психолого-педагогічні проблеми професійної освіти: [наук.-метод. зб.]. – К., 1994. – 384 с.

2. Васильєва М.П. Теоретичні основи деонтологічної підготовки педагога: дис.... докт. пед. наук: 13.00.04 / Марина Петрівна Васильєва. – Х., 2003. – 430 с.

3. Євдокимов В.І. Технологія особистісно орієнтованого навчання як інноваційне педагогічне явище / В.І. Євдокимов // Новий колегіум: наук. – інформ. журн. – 2007. – № 5 – С. 20 – 26.

4. Євтух М.Б. Педагогічна діяльність / М.Б. Євтух // Енциклопедія освіти; гол. ред. В.Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 640 с.

5. Педагогический энциклопедический словарь; гл. ред. Б.М. Бид-Бад, М.М. Безруких, В.А. Болотов и др. – М.: Большая Российская энциклопедия, 2003. – 528 с.

6. Энциклопедия профессионального образования в 3-х т., Т.2; под ред. С.Я. Батышева. – М.: АПО, 1999. – 488 с.

7. Щербак І.М. Індивідуальний підхід до формування професійних умінь і навичок майбутнього вчителя / І.М. Щербак // Засоби навчальної та науково-дослідної роботи: зб. наук. пр. – Х.: ХНПУ ім. Г.С. Сковороди, 2012. – Вип. 37. – С. 203 – 206.

Стаття надійшла до редакції 17.11.2015